

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

СТРАХУВАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність 242 «Туризм»
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітня програма «Туризм»

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

Вибіркова
українська

Завідувач кафедри
Туризму

Олена СУЩЕНКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри туризму.
Протокол № 1 від 27.08.2022 р.

Розробник:
Ястремська О.О., к.е.н., доцент.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Страховання відіграє дуже важливу роль в сучасному етапі на макрорівні, мезорівні та мікрорівні, тобто як на міжнародному ринку, так і в середині держави і навіть в життєдіяльності звичайної людини. Оскільки процес страхування обумовлюється великою кількістю ризиків, туристична індустрія стикається з ними постійно, як туристи так і туристичні фірми, отже туристична діяльність безпосередньо пов'язана зі страхуванням і цей зв'язок з кожним роком стає все міцнішим. Ризики можливі і в договірних відносинах; під час подорожі: захворювання, нещасні випадки; стихійні лиха, техногенні та екологічні катастрофи, епідеміологічні катастрофи, міжнародний тероризм та небезпечне становище в країні – все це може впливати на негативні наслідки під час подорожі. Страховання, як раз надає захист, впевненість у допомозі і вирішення складних питань під час страхових випадків.

Вивчення навчальної дисципліни «Страховання у міжнародному туризмі» є актуальним та своєчасним.

Метою викладання даної навчальної дисципліни є надання здобувачам вищої освіти практичних навичок, щодо роботи у сфері страхування, надання страхових послуг туристам, ознайомлення з теорією страхової справи.

Завданнями навчальної дисципліни є:

вивчити основні питання теорії страхування;

усвідомити основні функції, сутність та зміст страхування;

ознайомитись з основними ризиками туристичної діяльності та оволодіти навичками, щодо управління цими ризиками;

ознайомитись з вітчизняною та міжнародною страховою термінологією, з формами страхування, класифікацію страхування, найважливішими правилами особистого й майнового страхування туристів, громадянської відповідальності автотуристів (мандрівників), екологічним страхуванням й ін.;

освоїти методологію актуарних розрахунків страхових тарифів, економічного аналізу страхових операцій, питання перестраховання, вирахування страхових тарифів по різних видах страхування й т.і.;

одержати необхідний обсяг знань по правовим взаємовідносинам між страхувальниками й страховиками.

Предметом навчальної дисципліни є страхова діяльність як система економічних відносин.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Основи туристичних подорожей	Статистика
Макроекономіка	Менеджмент
Економічний аналіз	
Правове регулювання туристичної діяльності	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Вміння дати визначення основним поняттям страхування у міжнародному туризмі	Знання, вміння та навички щодо визначення теоретичного підґрунтя страхування у міжнародному туризмі
Здатність до визначення форм та видів страхування за критеріями	Знання, вміння та навички щодо визначення основних видів та систем страхування у міжнародному туризмі
Здатність забезпечити умови особистого страхування, та оцінювання ефективності страхування туристичних підприємств	Знання, уміння та навички, щодо особливостей страхування, в залежності від форм та видів страхування у міжнародному туризмі
Здатність розрахувати відповідальність суб'єктів туристичної діяльності.	
Здатність визначити сутність актуарних розрахунків та їх класифікацію	

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основні поняття у страхування туристів і туристичних підприємств.

Сутність страхування. Визначення поняття страхування. Функцій страхування. Страхування туристів. Поняття, що характеризують умови страхової діяльності. Учасники страхування. Франшиза, види франшиз. Договір страхування. Правила страхування. Основні положення договору. Правове оформлення відносин страхових партнерів. Обов'язки страхувальника при настанні страхового випадку.

Тема 2. Види та форми страхування у туризмі.

Основні види страхування. Добровільне страхування. Обов'язкове страхування. Специфічні види страхування. Види страхових випадків. Організаційні форми страховиків. Аквізиція страхових випадків. Системи страхових відносин. Перестраховання.

Тема 3. Основні системи у страхуванні.

Особисте страхування туристів. Майнове страхування. Страхування відповідальності у туристичній діяльності.

Тема 4. Особисте страхування туристів.

Класифікація особистого страхування. Страхування від нещасного випадку. Правила страхування від нещасного випадку. Страхування життя. Страхування з уповільненою виплатою капіталу. Страхування довічної ренти. Житлова рента. Пенсійне страхування. Змішане страхування життя. Страхування до одруження. Страхування дітей. Страхування витрат на навчання. Медичне страхування. Правила добровільного медичного страхування. Колективне страхування. Обов'язкові види особистого страхування. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

Тема 5. Майнове страхування туристів і туристичних підприємств.

Страхування майна виробничих підприємств. Страхування майна підприємств сфери послуг. Страхування майна громадян. Страхування транспортних засобів. Страхування майна туристів. Страхування вантажів. Поняття морського страхування. Правила страхування вантажів. Види страхування пов'язані зі страхуванням майна.

Тема 6. Страхування відповідальності у сфері туризму.

Принципи страхування відповідальності. Страхування професійної відповідальності. Страхування цивільної відповідальності. Правила обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Правила обов'язкового страхування відповідальності повітряного перевізника і виконавця повітряних робіт. Страхування

відповідальності суб'єктів туристичної діяльності. Страхування специфічних туристичних ризиків.

Тема 7. Екологічне страхування у туризмі.

Поняття екологічного страхування. Правила екологічного страхування. Роль екологічного страхування у туристичній діяльності.

Тема 8. Страхування у рамках зовнішньоекономічних зв'язків.

Зміст страхування зовнішньоекономічних зв'язків у туризмі. Поняття про систему «Асістанс». Законодавча база. Умови страхування за системою «Асістанс». Обмеження системи «Асістанс». Види «Асістанса». Практика страхування за системою «Асістанс» в Україні.

Тема 9. Ціноутворення у туристичному страхуванні.

Рентабельність страхування туристичних ризиків для страхових компаній. Рентабельність страхування туристичних ризиків для сервісних компаній. Способи розрахунку ціни в страхуванні. Ціна довгострокового страхування життя. Ціна ризикових видів страхування. Оцінка ефективності страхування.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни" (табл. 2).

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Страхування у міжнародному туризмі» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних та практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання як: групова робота (Тема 2, 3, 7, 9), семінари-дискусії (Тема 5, 6), ділові ігри (Тема 1, 4), ситуаційні завдання (Тема 5, 8).

Під час проведення лекційних та практичних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі письмової контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі іспиту максимальний бал – 40), відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими

критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння суті та змісту проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із прикладами з практики з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання розрахункових завдань;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на лабораторних заняттях.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

завдання за темами 5 та 8 (робота на практичних завданнях) - 5 балів за кожне завдання, за умови вірного виконання студентом завдання; загальна кількість балів 10;

компетентісно-орієнтовані завдання: протягом семестру студенти виконують компетентісно-орієнтоване завдання за темою 6. Максимальна оцінка – 5 балів;

виконання презентацій за темами 1, 2, 3, 4, 7 – максимальна кількість балів за кожною презентацією – 5; загальна кількість балів під час виконання презентацій за вказаними темами – 25;

індивідуальні опитування за темами 2 та 7. Максимальна кількість балів за кожне опитування – 5, загальна кількість балів за двома опитуваннями – 10 балів;

письмові контрольні роботи: протягом семестру студенти виконують дві письмові контрольні роботи; максимальна оцінка – 5 балів (усього 10 балів).

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення іспиту, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Екзаменаційний білет включає:

Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів – 10.

Діагностичне завдання: максимальна кількість балів – 10.

Евристичне завдання: максимальна кількість балів – 20.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності мінімально дорівнює 60, а максимально - 100.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за

семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.
 Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Основні поняття у страхуванні туристів і туристичних підприємств»	Активна робота	
	Семинар - дискусія: " Перспективи розвитку страхового ринку в світі та в Україні". Практичні приклади із життя туристів страхових випадків.	Семинар-дискусія Презентація	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх Завдань	
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Види та форми страхування в туризмі»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Страховий ринок»	Індивідуальне опитування. Презентації	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх Завдань	
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Основні системи страхування у туризмі»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Проблеми страхування у світі та в Україні»	Презентації	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх Завдань	
Тема 4	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Особисте страхування туристів»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Види особистого страхування»	Презентації	5
	Проведення письмової контрольної роботи	Контрольна робота	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	
Тема 5	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Майнове страхування туристів та туристичних підприємств»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Визначення страхового відшкодування»	Вирішення практичних задач	5
<i>Самостійна робота</i>			

	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	
Тема 6	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Страховання відповідальності у сфері туризму»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Страховання відповідальності авіаперевізників»	Захист компетентнісно-орієнтованого завдання	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх Завдань	
Тема 7	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Екологічне страхування у туризмі»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Страховання екологічної відповідальності у країнах світу»	Презентація матеріалів Індивідуальні опитування	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх Завдань	
Тема 8	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Страховання у рамках зовнішньоекономічних зв'язків»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Страховання за програмою «Асістанс»	Вирішення практичних задач	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	
Тема 9	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція на тему «Ціноутворення у туристичному страхуванні»	Активна робота	
	Практичне заняття за темою «Страхові тарифи»	Вирішення практичних завдань. Проведення письмової контрольної роботи.	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття	Перевірка домашніх завдань	
Іспит			40
Загальна максимальна кількість балів по дисципліні			100

Рекомендована література

Основна

1. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М. Страховий менеджмент : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2018. 252 с.
2. Гаталяк О.М., Стецький В.В. Страхування у туризмі : навч. посібн. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 114 с.
3. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

Додаткова

4. Михайличенко Г., Клімова А. Світовий туристичний ринок: трансформації після пандемії. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2020. № 2. С. 21–37.
5. Попова Л.В., Марич М.Г., Федішин М.П. Міжнародне страхування: навч. посіб. Чернівці, ЧНУ ім. Ю.Федьковича, 2019. 184 с.
6. Русул Л.В. Ризик-менеджмент у страхуванні: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. 83 с.
7. Andrii Zolkover, Iaroslav Petrunenko, Olesia Iastrenska, Oksana Stashkevych, Mehriban Mehdiqizi Mehdizade Benefits and Risks of Digital Business Transformation: The Example of Eastern Europe Countries // Journal of Eastern European and Central Asian Research (JEECAR) Vol.9 No. 2 (2022) P 344 – 356 (**SCOPUS, Web of Science**) (1,4/0,28 авт. арк.)
<https://ieeca.org/journal/index.php/JEECAR/article/view/9102022-03-11>
DOI: <https://doi.org/10.15549/jeecar.v9i2.910>
repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27386
8. Iastrenska Olesia Intellectual capital management in the process of innovative enterprise development // Scientific Foundations in Economics and Management: collective monograph / Kovalenko V., Lyuty I., Zatonatska T., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022.- 653 p. Власний внесок 1,57 авт. арк.
Available at : DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.ECON.1
URL: [https://isg-konf.com/scientific-foundations-in-economics-and-management/
repository.hneu.edu.ua/handle/123456789](https://isg-konf.com/scientific-foundations-in-economics-and-management/repository.hneu.edu.ua/handle/123456789)

Інформаційні ресурси в Інтернеті

9. Підсумки діяльності страхових компаній за I квартал 2020 року. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: сайт. 2020. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_I_%202020.pdf
10. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 №1961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>.
11. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 86/96-ВР: станом на 20 грудня 2016 р. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. ПНС з навчальної дисципліни «Страхування у міжнародному туризмі». – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7998>